

สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 อำเภอประโคนชัย

The State of the Academic Leadership of School Administrators under
Buriram Educational Service Area Office 2 at Prakhonchai District

ผู้วิจัย: ทศนีย์ เนตรประโคน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพิมล พงศ์สุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา จีรกุลเทวีญ์ ดร.สมหมาย ปะติตั้งไข
สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 อำเภอประโคนชัย จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานโดยประเมินใน 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านงานนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ครูวิชาการจำนวน 84 คน และครูผู้สอนจำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .9794 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้ t -test แบบ Independent และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2. สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง พบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีด้านการจัดการเรียนการสอนเท่านั้นที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน
4. สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรและ ด้านงานนิเทศภายในโรงเรียน มีการปฏิบัติแตกต่างกัน โดยที่โรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติแตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ตามลำดับ

การประชุมทางวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 3

5. ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติที่สำคัญว่าผู้บริหารและครูควรศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างเป็นระบบ ตลอดจนต้องส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการที่หลากหลาย และมีการวางแผน กำหนดเกณฑ์ จัดตารางการนิเทศภายในอย่างมีระบบ และปฏิบัติกรนิเทศภายในอย่างจริงจัง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ

ABSTRACT

The purposes of this research were to study and compare the state of the academic leadership of the school administrators under Buriram Educational Services Area Office 2, Prakhonchai district. The samples were classified as the positional status, work experience, and school sizes; they were asked in 3 aspects: 1) curriculum development, learning management, and 3) the school internal supervision. The samples were 84 academic teachers and 285 teachers. The research instrument used for collecting the data was a questionnaire with its reliability of .9794. The statistics used to analyze the collected data were percentage, mean, and standard deviation. The hypotheses were tested by independent samples t-test and one-way analysis of variance (One-Way ANOVA). The results of this research were as follows:

1. The states of academic leadership of the school administrators as a whole and as each aspect were at "high" levels.
2. Classified by the positional status, there was not significant difference. Considered each aspect, there was found that only the aspect of learning management was significantly different at .05 levels.
3. The state of academic leadership of the school administrators classified as the work experience was found as a whole and as each aspect not different.
4. The state of academic leadership of the school administrators classified as the school sizes as a whole was different. When considered each aspect, it was found that the curriculum development and the school internal supervision were different. However, the small schools had the states of academic leadership of the administrators more than the big schools; whereas, the learning management of the small schools in performance was different from the medium and big schools. In addition, the small schools had the states of academic leadership of the administrators more than the medium and big school sizes, respectively.

การประชุมทางวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 3

5. The respondents provided the suggestions and guidelines in crucial performances. They suggested the administrators and teachers always learn about curriculum development. They should plan teacher supervision systematically, and support them to provide the learning activities by using various techniques, provide the systematic internal supervision, schedules, and perform the internal supervision strictly.

Keywords : Academic Leadership

บทนำ ในสภาวะการณ์ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและวิทยาการต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม ให้ต้องมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกที่มีการแข่งขันกันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งในการเตรียมความพร้อมดังกล่าวนี้จะต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคน และมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ เป็นกระบวนการเรียนรู้ นำไปสู่ความเจริญของงานทั้งของบุคคลและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, 1) ดังนั้นการศึกษาจึงถือว่าเป็นสิ่งที่ช่วยสร้าง “ทุนมนุษย์” อันเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเพื่อเป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพของประเทศ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและประเทศชาติ ให้เกิดการพัฒนาและแข่งขันได้อย่างมีศักดิ์ศรี (อำรุง จันทวานิช และไพบุลย์ แจ่มพงษ์, 2542, 2-3)

จากความสำคัญของการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้จากความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 6 กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และในมาตราที่ 7 กำหนดไว้ว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ กีฬา ภูมิปัญญาไทย ตลอดจนอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” อย่างไรก็ตามในการที่จะจัดการศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศึกษานั้นบุคคลากรสำคัญที่เป็นผู้ปฏิบัติในการจัดการศึกษาคือผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการ

บริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้เป็นที่ทิศทางที่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา จึงควรพัฒนาคุณภาพงานวิชาการทั้งปัจจัยด้านบุคคล กระบวนการ ผลผลิต และพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549 ก, 6-9) ตลอดจนต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรใช้ศักยภาพในการทำงานให้เกิดผลสูงสุดเพื่อที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เทียน ทองแก้ว, 2545, 35) แต่การเห็นความสำคัญของงานวิชาการของผู้บริหารแต่ละคนย่อมไม่เหมือนกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมของผู้บริหารแตกต่างกันโดยเฉพาะด้านภาวะผู้นำทางวิชาการดังจะเห็นได้จาก

งานวิจัยของพัชนีย์ ธาระเสนา (2536; อ้างถึงใน มณฑา วิญญูโสภิต, 2547, 3) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับน้อย และจากการวิจัยเชิงสำรวจและเจาะลึกในปี 2544 ของ ธีระ รุญเจริญ (2546, 16-17) พบว่า โรงเรียนมีศักยภาพในการรับรู้การกระจายอำนาจการบริหารอยู่ในระดับ “ค่อนข้างมาก” แต่ศักยภาพด้านการบริหารวิชาการอยู่อันดับสุดท้าย และยังได้สรุปผลการประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปี 2548 ในภาพรวมของประเทศด้านผู้บริหารพบว่า ไม่ได้มาตรฐานในการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะการมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน การมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ธีระ รุญเจริญ, 2549, 14) ซึ่งล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น เห็นได้จากการศึกษาของสถาบันนานาชาติเพื่อการจัดการ (International Institute for Management Development: IMD) ในปี 2550 ที่ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้วยโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษา พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 46 จากทั้งหมด 55 ประเทศโดยมีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาสุทธิร้อยละ 72 อยู่ในอันดับที่ 46 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 25-34 ปีที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา อยู่ในอันดับที่ 39 (จรรยาพร ธรณินทร์, 2550, 1) และจากรายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2549 ระดับประเทศ และในระดับเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยสำนักทดสอบทางการศึกษาพบว่า ในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และสังคมศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าครึ่งในทุกวิชา (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2549, 3)

จะเห็นได้ว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของไทยมีความจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ ความคิด ทักษะ ความสามารถ รวมทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม เพราะในโลกยุคใหม่การแข่งขันขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและคุณธรรมของคนในชาติ โดยเฉพาะต้องใช้ความรู้เป็นฐานในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนา

ประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1, 2550, 5-6) ซึ่งปัจจัยสำคัญในการบริหาร การศึกษาให้มีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายนั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ โดยโรงเรียนที่ นักเรียนมีคุณภาพดีมักมาจากโรงเรียนที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ให้ความสนใจงาน วิชาการอย่างจริงจัง มีความรับผิดชอบ และอยู่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ จึงจะทำ ให้คุณภาพการศึกษาของนักเรียนมีประสิทธิภาพตรงตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังเช่นงานวิจัยของ สุรัฐ ศิลปะอนันต์ (2543, 35; อ้างถึงใน มณฑา วิญญูโสภิต, 2547, 3) ที่กล่าวว่าปัจจัยในการสร้างเสริมการเรียนรู้ที่จะทำให้คุณภาพการ เรียนของเด็กไทยได้มาตรฐานสูงระดับโลกได้คือ “ภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง” ทั้งนี้ เนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย ของการปฏิรูปการศึกษา

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและจากการสังเกตการ บริหารจัดการของผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ ให้ความสนใจงานด้านวิชาการน้อย กว่าด้านอื่น ๆ มีการใช้งบประมาณในการบริหารงานอื่นมากกว่างานวิชาการ นอกจากนั้นยัง พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่นอกโรงเรียน และยังมีการใช้ครูไปทำหน้าที่อื่นนอกเหนือจาก การจัดการเรียนการสอน ซึ่งย่อมมีผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความความรู้สึกว่าเหว่ ขาด กำลังใจ ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และทำให้ผู้ปฏิบัติงานใช้เวลากับการจัดการเรียนการ สอนนักเรียนน้อยลง ส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาการติด 0 ร มส เพิ่มขึ้นและผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการเป็นผู้นำทางวิชาการน้อย ซึ่งจาก ประสบการณ์เหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อำเภอประโคนชัยเพื่อนำ ผลการวิจัยไปใช้ในการให้ข้อเสนอแนะโรงเรียนในการวางแผน กำหนดนโยบาย ตลอดจนพัฒนา ปรับปรุง และหา แนวทางแก้ไขปัญหาในการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับความ ต้องการในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็น ของครูวิชาการและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อำเภอประโคนชัย
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความ คิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อำเภอประ โคนชัย จำแนกตามตัวแปรต่อไปนี้

- 2.1 สถานภาพตำแหน่ง
- 2.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
- 2.3 ขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการ และครูผู้สอน แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตัวแปรต่อไปนี้

1. สถานภาพตำแหน่ง
2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
3. ขนาดของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ประกอบด้วย ครูวิชาการและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อำเภอประโคนชัย ในปีการศึกษา 2551 จำนวน 84 โรงเรียนโดยจำแนกเป็นครูวิชาการ จำนวน 84 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,062 คน รวมทั้งสิ้น 1,146 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครูวิชาการใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 84 คนและครูผู้สอน จำนวน 285 คนได้จากการสุ่มจากประชากรครูผู้สอนโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542, 148-149) รวมทั้งสิ้น 369 คน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งโรงเรียนเป็นกลุ่มย่อย ให้กระจายไปตามขนาดของโรงเรียนตามสัดส่วนโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อำเภอประโคนชัย ลักษณะคำถามเป็นแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน แบ่งระดับตามการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว เกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อำเภอประโคนชัย ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทำตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ส่งถึงผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อำเภอประโคนชัย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

3. รวบรวมแบบสอบถามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้วยตนเอง เพื่อนำมาดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำข้อมูลที่เก็บได้ไปวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอนโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และจัดอันดับความคิดเห็น

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยการใช้ค่า t -test แบบ Independent

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

4.5 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอนโยบายที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อำเภอประโคนชัย สรุปได้ว่าสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านกรณีพิเศษภายใน ตามลำดับ
2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง พบว่าโดยรวม มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนเท่านั้นที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความคิดเห็นของครูวิชาการมีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน
3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน พบว่า โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน
4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานทั้ง 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับเดียวกัน และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) พบว่า

การประชุมทางวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 3

4.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยมากกว่าโรงเรียน ขนาดใหญ่ ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

4.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดเล็ก มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ตามลำดับ ส่วนคู่อื่น ๆ มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

4.3 ด้านการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนคู่อื่น ๆ มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน มีดังนี้

5.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ครูวิชาการและครูผู้สอน มีความคิดเห็นว่าคุณบริหารขาดความเข้าใจ และขาดการวางแผนเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร มีการมอบหมายให้ครูวิชาการและครูผู้สอนจัดทำและพัฒนาหลักสูตรตามลำพัง มีการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแต่ไม่ได้วางแผนการดำเนินงานในการกำกับ ติดตาม และประเมินหลักสูตรให้เป็นระบบและต่อเนื่อง ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับครูนั้นพบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เกิดความไม่แน่ใจในการจัดการเรียนการสอน เนื่องมาจากหลักสูตรที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย และให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารและครูควรศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง โดยการเข้ารับการประชุม อบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการประชุมร่วมกันในการวางแผน การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุง พัฒนา และประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างจริงจัง

5.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูวิชาการและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าคุณบริหารขาดการกำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างเคร่งครัด ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำและผลิตสื่อการเรียนการสอน โดยให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนงบประมาณในการผลิตและจัดหาสื่อ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมโครงการด้านวิชาการแก่นักเรียน ให้การยกย่องชมเชย ครูที่มีความสามารถจัดการสอนดีเด่น

5.3 ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน ครูวิชาการและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าคุณบริหารขาดการวางแผนการนิเทศติดตาม มีการนิเทศภายในไม่จริงจังและต่อเนื่อง ขาดการประชุม ชี้แจงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการนิเทศภายใน และให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการวางแผน

การประชุมทางวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 3

กำหนดเกณฑ์ และจัดตารางการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติกรนิเทศภายในตามปฏิทินการนิเทศอย่างจริงจัง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู วิชาการและครูผู้สอน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารยุคปฏิรูปการศึกษา มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์และกรปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนของตนเอง รวมทั้งการมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก สถานศึกษาในทุกโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 ถึงมาตรา 49 ที่ได้ระบุให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกที่ต้องรับการประเมินอย่างน้อย 1 ครั้งในทุกห้าปี และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ซึ่งทุกโรงเรียนจะต้องดำเนินการปรับปรุงพัฒนางานให้ได้มาตรฐานการประกันภายใน 14 มาตรฐานเช่นเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2548, 39-40) และเหตุผลอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะข้อบังคับของคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ข้อ 7 ที่ได้กำหนดมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพในด้านวิชาการของผู้บริหารไว้ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การนิเทศ การศึกษา นโยบายและการวางแผนการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา การวิจัยทางการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารจะต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารการศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภารับรองอีกด้วย (สำนักงานเลขาธิการ คุรุสภา, 2549 ข, 13-14) จากเหตุผลดังกล่าวจึงจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนักการศึกษาหลายท่าน (พัฒนา อำทำว, 2548, 49; โยธิน สกุลเดช, 2548, 58; ยุกบล บุญอินทร์, 2546, บทคัดย่อ; นิรันดร หมื่นสุข, 2543, บทคัดย่อ; เสธณีย์ แก้วสกุล, 2549, บทคัดย่อ และ มณฑา วิญญูโสภิต, 2547, บทคัดย่อ) ที่สรุปได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ พฤติกรรมผู้นำ พฤติกรรมความเป็น

ผู้นำทางวิชาการ หรือบทบาทผู้นำทางวิชาการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2. เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการและครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานแบบญาติพี่น้อง มีความร่วมมือร่วมใจกัน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของโรงเรียนร่วมกัน โดยต่างฝ่ายต่างรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนอาจยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักการศึกษาหลายท่าน (สุทธิพงศ์ จารุทรัพย์สดี, 2549, 67; สุริยันต์ คะเนวัน, 2551, 69; สุภารัตน์ ชำกรม, 2547, 78; อนันต์ รุ่งประพันธ์, 2540, บทคัดย่อ; ประกอบ กุญโพร้, 2545, บทคัดย่อ และ เศรษฐ ภูภากรณ์, 2544, 132) ที่สรุปได้ว่า สถานภาพของครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกันได้แก่ ผู้บริหาร ครูวิชาการ ครูปฏิบัติการสอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นจริง สภาพการบริหารงานวิชาการ สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการ สภาพปัญหาและการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนเท่านั้นที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความคิดเห็นของครูวิชาการมีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในตำแหน่งผู้บังคับบัญชา รับนโยบายโดยตรงจากผู้บริหารระดับสูงมาปฏิบัติ และเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานเพราะว่าเป็นผู้ที่ผ่านการประชุม อบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จะบริหารงานโดยเป็นผู้ควบคุมดูแล วินิจฉัย ตัดสินใจ สั่งการเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์โดยมอบหมายผ่านให้ครูวิชาการเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง ในขณะที่ครูผู้สอนจะรับนโยบายต่อจากครูวิชาการ และนอกจากครูผู้สอนจะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนแล้วยังได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานอื่นเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากหน้าที่จัดการเรียนการสอนที่เป็นหน้าที่หลักอีกด้วย จึงอาจทำให้ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าครูวิชาการ

3. เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน พบว่าโดยรวมผู้บริหารมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะว่า ผู้บริหารในยุคปฏิรูปการศึกษาเป็นผู้บริหารที่ยึดหลักการตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) มากำหนดบทบาทของผู้นำทางวิชาการของโรงเรียน ตามแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 24 ดังนี้ ผู้บริหารเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาส่งเสริมให้ครูผู้สอนฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา ตลอดจนสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมผู้เรียนให้เป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น มีคุณธรรม ส่งเสริมให้ผู้สอนจัดระบบสภาพแวดล้อม และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จากบทบาทของผู้นำทางวิชาการที่ผู้บริหารปฏิบัตินี้ จึงทำให้ครูวิชาการและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักการศึกษา หลายท่าน (โกสิน พูลวัน, 2545, บทคัดย่อ; ประหยัด เหมือนพร้อม, 2550, บทคัดย่อ; พรสุรีย์ สุชนะวัฒน์, 2549, 87; สมชาย สุธรรมย์, 2549, 89 และ วัฒนา ร่มโพธิ์, 2547, 67) ที่สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับ แบบภาวะผู้นำ พฤติกรรมผู้นำภาวะผู้นำทางวิชาการ พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ หรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานทั้ง 3 ขนาดคือ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่าโดยภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับเดียวกัน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความแตกต่างของบริบทและความพร้อมของโรงเรียน ความสามารถของผู้บริหารที่เป็นผู้ขับเคลื่อน อีกทั้งนโยบายของผู้บริหารที่รับมอบจากหน่วยงานต้นสังกัดและบทบาทการบริหารของผู้บริหารมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานด้านวิชาการซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนจึงแตกต่างกันด้วย และเมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียนพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการในทุกด้านมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางมีบุคลากร นักเรียน และอาคารสถานที่มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ภารกิจของโรงเรียนที่ต้องดูแลงานอื่นนอกเหนือจากงานวิชาการก็ย่อมมากขึ้นตามตัว เช่น มีอาคาร

เรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ครูดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึงทำให้นักเรียนจำนวนมากมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ บุคลากรได้รับการพัฒนาไม่ทั่วถึง การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนทำได้อย่างจำกัด ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของบุคลากรน้อยกว่า จึงอาจส่งผลให้ผู้บริหารลดบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของตนเองน้อยลง ในขณะที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับความเท่าเทียมกันในการศึกษาโดยมีนโยบายเร่งรัดพัฒนาคุณภาพขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งกระทรวงได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างมาก เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อต่าง ๆ การติดตั้งดาวเทียมเพื่อรับชมการเรียนการสอนทางไกล การพิจารณาความดีความชอบของครูในโรงเรียนขนาดเล็กให้มีการพิจารณาจัดสรรให้เป็นพิเศษ (ประหยัด เหมือนพร้อม, 2550, 98) ตลอดจนโรงเรียนขนาดเล็กผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารใหม่ อายุต่ำกว่าและเพิ่งจะผ่านการอบรมเกี่ยวกับการบริหารมา จึงน่าจะมีความสนใจในการบริหารงานวิชาการอย่างยิ่ง จึงส่งผลให้ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็กมีภาวะผู้นำทางวิชาการมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักการศึกษาหลายท่าน (นิตยา ภูพันธ์, 2546, 71; สุรียนต์ คะณวัฒน์, 2551, 69; ประกอบ กุญโฑ, 2545, บทคัดย่อ; สมควร ไกรพน, 2546, บทคัดย่อ; สกุล กังวานไกล, 2542, 85 และโกเมธ พิมพ์บัวธรรม, 2546, 100) ที่สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ครูวิชาการ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หรือประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนี้

1. ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ควรประชุมร่วมกัน ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อปรึกษาหารือ ชี้แจง ดำเนินงาน สิ่งการหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อเตรียมการด้านการบริหารงานวิชาการต่าง ๆ เช่น การวางแผนร่วมกัน การกำหนดเกณฑ์ และวิธีการในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ข้อสรุปในการปฏิบัติงานเป็นแนวทางเดียวกัน
3. ควรมีการอบรมและพัฒนาครูในเรื่อง การพัฒนาหลักสูตร โดยให้ครูสามารถสร้างและพัฒนาหลักสูตรที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตามความต้องการผู้เรียน ท้องถิ่น ชุมชน

การประชุมทางวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 3

และประเทศไทย ตลอดจนให้ครูสามารถประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และจัดประชุม อบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เช่น เทคนิคการสอนแบบใหม่ ที่มีความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละวิชา และความถนัดของครู เพราะผู้สอนแต่ละคนมีความถนัด มีความชำนาญแต่ละด้านไม่เท่ากัน ควรส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรมีการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอเพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ

4. ผู้บริหารและครูควรมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ ในการประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และ การนิเทศภายใน เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับทราบและมีความพร้อมที่จะดำเนินการตามที่กำหนด และมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ

5. ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นสารสนเทศเพื่อการบริหารและนำไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาคัดเลือกหรือสรรหาข้าราชการครูที่จะเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โกสิน พูลวัน. (2548). **แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของผู้บริหารและครู เทศบาลในเขตการศึกษา 10**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา).
อุบลราชธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- โกเมธ พิมพ์บัวธรรม. (2546). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- จรรยาพร ธรรมินทร์. (2550). **การศึกษาคือปัจจัยอำนาจชี้ชะตาบ้านเมือง**. ค้นเมื่อ 7 พฤษภาคม 2551, จาก www.moe.go.th/new_site/doc/d/150
- เทือน ทองแก้ว. (2545, กันยายน). **ภาวะผู้นำ: สมรรถนะหลักของผู้บริหารในยุคปฏิรูป**. วิชาการ, (9), 35-43.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- (2549). **ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา: สภาพปัญหาและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นิตยา ภูพันธ์. (2546). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียน**

อาชีวศึกษาเอกชน สาขาพาณิชการ เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.

(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจันทรเกษม.

นิรันดร หมื่นสุข. (2543). **พฤติกรรมผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน**

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประกอบ กุญโฑ. (2545). **การศึกษาสภาพและปัญหาของการบริหารงานวิชาการ**

เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามทัศนะของ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด

นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**

(พิมพ์ครั้งที่ 2). บุรีรัมย์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ประหยัด เหมือนพร้อม. (2550). **พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน**

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหาร

การศึกษา). บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พรสุรีย์ สุธนะวัฒนะ. (2549). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกิ่งอำเภอ**

นิคมพัฒนาจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี:

มหาวิทยาลัยบูรพา.

พัฒนา อำทำว. (2548). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนอง**

เรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. รายงานการศึกษาอิสระ

ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มณฑา วิญญูโสภิต. (2547). **การศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร**

โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครูและ

ผู้บริหาร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: ครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุบล บุญอินทร์. (2546). **ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา**

สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหาร

การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

โยธิน สกุลเดช. (2548). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ**

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

- การศึกษาเลย เขต 1.** รายงานการศึกษาอิสระ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา).
 ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วัฒนา ร่มโพธิ์. (2547). **พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในของ
 โรงเรียนในอำเภอบ้านโป่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2.**
 วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
 (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 เศวต ภูภากรณ์. (2544). **ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและ
 ผู้ปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนวิทยาศาสตร์.** วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การศึกษา
 วิทยาศาสตร์). กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สกุล กังวานไกล. (2542). **ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
 มัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สมควร ไกรพน. (2546). **แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน
 มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การ
 บริหารการศึกษา). เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
 สมชาย สุเวรัมย์. (2549). **การศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน
 ประถมศึกษา ตามความต้องการของครู อาจารย์ สังกัดสำนักงานการ
 ประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์:
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. **เอกสารประกอบการประชุมการพัฒนา
 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: คำอธิบายมาตรฐานและระดับคุณภาพ
 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** (2550). บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 บุรีรัมย์ เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **แนวทางการประกันคุณภาพภายใน
 สถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (พิมพ์ครั้งที่ 3).** กรุงเทพฯ :
 พิมพ์ดี.
- (2548). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ:
 พี. เอ็น. เค. แอนด์ สกายพรีนติ้ง.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549 ก). **ชุดวิชา การจัดการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ: เลขาธิการคุรุ
 สภา.
- (2549 ข). **ชุดวิชา ภาวะผู้นำทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: เลขาธิการคุรุสภา

- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2549). รายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้น
ป. 6 และม. 3 ปีการศึกษา 2549, ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2551,
http://bet.obec.go.th/new_resultbet2549.html
- สุทธิพงษ์ จารุทรัพย์สดี. (2549). การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานที่เป็นจริงและที่คาดหวัง ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุภารัตน์ ชำกรม. (2547). การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการด้าน
การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุริยันต์ คะณวัฒน์. (2551). สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหาร
การศึกษา). บุรีรัมย์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เสรณีย์ แก้วสกุล. (2549). บทบาทผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในทัศนะของครู
กรณีศึกษาโรงเรียนสุภาคมศึกษา เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. ภาค
นิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราช
ภัฏพระนคร.
- อนันต์ รุ่งประพันธ์. (2540). พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลดีเด่นกับไม่ได้รับรางวัลดีเด่น จังหวัดชัยนาท.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อำรุง จันทวานิชและไพบูลย์ แจ่มพงษ์, (2542, กันยายน). การศึกษาแนวทางการพัฒนา
คุณภาพ.วิชาการ, (9), 2-12.